

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum XXXI. In Lateranensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](#)

gligat, juxta c. hujus decretum ex eo tempore ante omnem judicis condemnationem in conscientia foro adeo privatus existat, ut parochiam retinere non possit. Quin potius dicendum, quod talis beneficium, in quo canonice institutus est, retinere possit, si paratus sit officium suum in posterum præstare, atque fructus male perceptos, quatenus ad id, ob officium habentem non præstitum, obligatur, restituere; etenim nimius hic rigor est, si aliquis beneficium, in quo jus acquisitum habet, ipsem a se abdicare, ideoque seipsum private debeat. Accedit, quod privatio ipso jure inflictæ effectum satis consequi possit in ordine ad forum externum, si iudex penam privationis moderetur, & excusat secundum tempus completa negligenter, seu omissionis culpabilis, quasi tunc privatio beneficij incuria fuerit, prout latius explicavi lib. 1. tract. 4. e. 15. n. 6.

Notandum sextò. Beneficium non debet dismembrari seu dividi, ex eo pensionem, seu portionem aliquam demendo, & ad aliud beneficium applicando, si id faciat fraudem, videlicet, non ob Ecclesiæ necessitatem, sed v. g. in gratiam amici, aut consanguinei. Verum ex causa rationabili talen dismembrationem, ac reddituum translationem ab Ordinario fieri posse, domi in t. vacante 26. hoc tit.

CAPITULUM XXXI.

In Lateranensi.

PARAPHRASIS.

In Concilio Lateranensi sub Alex. III. c. 9. prohibitum fuit (resertur infra in c. 3. de privilegijs) ne Religiosi Ecclesiæ parochiales, & decimas à Laicis accipiant, absque Episcopi consensu; neque excommunicatos, vel nominatin interdictos, ad divina admittant. At vero Innocent. III. in Concil. Lateran. c. 63. distam Alexandri constitutionem innovans, ejus transgressores se punitum

protestatur; insuper præcipit, ut Religiosi in Ecclesijs parochialibus, quæ ad ipsos pleno jure non pertinent, juxta dicti sub Alexandro Papa habiti concilij statuta, presbyteros instituendos Episcopo præsentem, qui eidem circa curam plebis respondere, & rationem administrationis reddere debeant; institutos verò presbyteros Religiosi amovere, Episcopo inconsulto, non debeant; & adjicit Innocent. quod Religiosi tales Episcopo præsentare debeant, quos vel ipsa conversatio bona notos, & probatos reddit, vel probabile Prælatorum testimonium confirmat.

SUMMARIUM.

1. Non potest Laicus, quamvis Patronus Ecclesiæ alicuius sit, eam monasterio v. g. incorporare cum decimis, sine Prælati Ecclesiastici autoritate.
2. Debent tamen Religiosi, in casu unita sibi Parochialis Ecclesia, Presbyteros sive Vicarios Ordinario præsentare, si non pleno jure ad se pertineant.
3. Quandonam censeantur Ecclesia Parochiales pleno jure unita Monasterijs?
4. Et quid in his possint, quibus talis incorporatione facta est?
5. Quamvis exemptum sit Monasterium.
6. Quid sentendum de illis Parochijs, qua in prima sui fundatione, Monasterijs v. g. sunt attributa, & intra eorum septa existunt?
7. Quid sentendum de Regularibus exceptis, si ad tempus aliquod, in vicem absentis, aut infirmi parochi, carnem animarum exercant?
8. Delinquens talis regularis circa carnem, & administrationem Sacramentorum, ab Episcopo citari, & puniri potest.
9. In casu delitti, circa alia, cum scandalo, extra Monasterium stabiliter manentis, & delinquentis Regularis

ris talis, servanda constitutio Tridentini scff. 6. c. 3. de reform.

10. Quinam a Patronis presentati ab Ordinario sint examinandi.

Ad hoc respondet Gl. in cit. §. in Ecclesijs. V. pleno jure. Si parochia Monasterio legitimā autoritate Ecclesiastica donata, seu incorporata sit, quoad temporalia, & spiritualia, pertinere ad illud pleno jure. Verūn hæc Responsio non omnino satisfacit, quandoquidem parochiæ incorporatio, & donatio quoad iura spiritualia fieri potest Religiosis duobus modis, prout reperties apud Abb. hic n. 4. & in c. de Monachis n. 9. hoc tit. Primo illimitate, ut curam parochiæ, ipsiusque plebis habeant independenter ab Episcopo Diocesano. Secundo. Limitate, ut curam, seu ius spirituale parochiæ habeant cum dependentiis ab Episcopo, si videlicet plebs ipso Episcopo subjecta sit, & consequenter hic sit pastor, seu curator plebis, sicuti habetur in c. 1. & verb. signif. in 6. Altero proinde

Relp. & dico primò. Si parochia Monasterio quoad spiritualia incorporata sit, pleno jure, etiam quoad curam plebis, ipsumque populum, tunc Praelatus Monasterij, quasi Episcopalem jurisdictionem obtinet, circa parochiam, & plebem, ita ut Vicarium, seu curatum instituere, ac delinquare possit, adeoque administrationis rationem exigere, & alia facere, quæ ad ius Ordinarij spectant, sive dependentia ab Episcopo. Ita sumitur ex hoc cap. & cit. §. in Ecclesijs. Et habetur expresse in c. quam 21. de privilegijs. Ubi Gl. ait, tunc Ecclesiæ parochialem subjectam esse Abbatii, utroque jure, seu pleno jure, quando Episcopus nullum ius Episcopale in ea exercet. Idem tradidit Innocent. in c. quam 21. Gl. in Clement. I. de rebus Ecclesiæ non alienandis. Abb. in cit. c. de Monachis n. 9. & hic n. 4. Ecclesiæ, inquit, pleno jure dominij, Religiosis subjecta sunt, quando Episcopus nullum ius Episcopale ibi exercet, sed tota jurisdictione pertinet ad Abbatem.

Porrò talem donationem seu incorporationem Ecclesiæ parochialis ita pleno jure, ut etiam populus ab Episcopali jurisdictione exemptus sit, Episcopus facere

¶ Notandum primò. Laicus tametsi Ecclesiæ alicujus Patronus sit, non potest Monasterio aut Religiosis, eam cum decimis & proventibus suis incorporare, seu in proprietatem dare, sine Ecclesiastici Praelati authoritate, & consensu. Ita hic & in c. quod autem s. c. illud 8. de jure patronatū. Ereperies explicatum apud Abb. in c. de Monachis n. 12. hoc tit. Ratio dari debet, quia nemo plus juris in alterum transferre potest, quam sibi competat. Reg. 79. in 6. & cit. c. quod autem. Cùm itaque Laicus Ecclesiæ, nec in titulum, nec in proprietatem obtineat, cùm ea juris spiritualis sint, quod in Laicū non cadit, tequitur hinc, quod Laicus non possit Ecclesiæ, sua auctoritate, in alios transferre. Plura dicentur in supra cit. capitulis de jure Patronatū.

¶ Notandum secundò. Religiosi in Ecclesijs Parochialibus, quæ ad ipsos pertinent, non pleno jure Presbyteros, seu Vicarios Episcopo praesentare debent, instituendos, ijdēmque Vicarij quoad curam plebis, seu iura parochialia, Episcopi jurisdictioni subesse debent, & ab eodem, non à Religiosis (si Vicarij intitulati sint) ob justam causam removeri, seu destitui. Idem habetur in c. 3. §. in Ecclesijs. de privilegijs.

¶ Suppositis ijs, quæ docui in diff. de Praelatis regularibus q. 205. & seqq. Quæritur primò, quænam Ecclesiæ parochiales ad Religiosos, sive Monasterium pertineant pleno jure, sive quod idem est, quæ parochiæ Monasterio incorporate, & in proprietatem concessa sint jure pleno: refert enim id scire, quia si non pleno jure incorporate sit parochia, Religiosi etiam excepti in ordine ad parochiæ curam subjecti sunt Episcopo, sicut si pleno jure incorporate sit, prout ex hoc c. & cit. c. 3. per sensum contrarium colligitur.

nunquam potuit, sed solus Papa, prout testatur *Dominicus in c. i. col. 1. de capellis Monachorum in 6. Francus ibidem n. 3.* quia Episcopus, vel quicunque alius Praelatus, officium ac jurisdictionem sibi commissam, abfque consensu Superioris committentis, abdicare haud potest. *argum. L. penult. ff. de officio presidis.* Et tradit *Gl. in c. pastoralis de donatione.* Ubi *Imola n. 3.* quod Episcopus correctionem, & jurisdictionem, erga sibi subditos, abdicare non possit, sine licentia Papæ; sed neque Papa parochiale Ecclesiam ita Monasterio, vel Religiosis unire, aut donare censetur, ut etiam populus à cura, & jurisdictione Episcopi exemptus sit, quia grande periculum esset, inquit *Innocent. in cit. c. pastoralis n. 6. & 7. ibidem And. n. 5.* si Episcopus populo Sacra menta ministrare non posset, idemque ex communi tradit *Abb. in c. ult. n. 8. de Confirm. utili & inutili, & colligitur ex lib. hoc 3. Decretal. in de Religio. domibus.*

Dico secundò. Si parochia Monasterio unita sit, quoad temporalia, & spiritualia, & sic pleno jure, ita tamen, ut populus non sit ab Episcopo exemptus, sed ejus spirituali jurisdictioni subiectus, tunc Praelatus Monasterij Presbyterum, seu Vicarium Episcopi præsentare debet instituendum; eundemque, si intitulatus sit, Praelatus suā autoritate removere non potest, ipsique Vicarius seu curam parochiæ habens, quicunque sit, intitulatus, aut manualis, sæcularis, aut regularis, correctioni, & jurisdictioni Episcopi subjectus esse debet. Ita docuit *Innocent. in c. 1. de capellis &c. & in c. 1. n. 7. de verb. significat. in 6.* Ubi ait, idèò Clerici præsentantur Episcopo, & examinantur ab eo, quia hujusmodi Ecclesie non erant exemptæ, & idèò Clerici per Episcopum in eis instituendi erant; secus autem esset, si Ecclesia essent exemptæ ex toto, quia tunc instituerentur ibi Clerici per Fratres; sin autem populus non est exemptus, Rector Ecclesie institutus per Fratres recipiet curam ab Episcopo, & red-

O 3

Con-

Concil. Trident. sess. 7. c. 7. de reform. & sess. 25. c. II. de regularib. & Gregorius XV. in Bulla editâ Anno 1622. qua incipit Inscrutabili.

Quæritur secundò. Quid sentiendum sit de ijs Parochijs, quæ à prima fundatione, seu a disficatione sunt attributa Monasterijs, existentes etiam in loco Monasterij, seu intra septa ejus. Resp. de hoc decreto fuisse in cit. c. II. de regularibus, & renovatum à Gregorio XV. in cit. Bullâ, ut personæ tam regulares, quam sacerulares, exercentes curam personarum sacerularium, in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, immediatè subiungit jurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diocesi Monasteria sita sunt. Excipitur primò. Monasterium Cluniacense, quatenus parochias habet intrasuos limites. Secundò. Si parochia sit in loco, ubi totius Ordinis caput sedem principalem haberet. Tertiò. Si Prælatus veluti Episcopalem jurisdictionem, erga populum ibi exerceat, adeoque etiam populus exemptus sit, sicuti supra dictum.

Quæritur tertidò. Quid sentiendum sit de regularibus exceptis, si ad tempus aliquod in parochia vacante, aut loco parochi absens, vel infirmi curam animarum exerceant, & Sacramenta ministrent, num in his, seu horum respectu jurisdictioni Episcopi subiecti esse debeant.

Resp. & dico primò: ex juribus antiquis, & Concil. Trident. talis subjectio ostendi non potest, quia jura antiqua, & Concilium de iis tantum Parochijs loquuntur, quæ ad regulares secundum proprietatem pertinent. Dico secundò: Gregorius XV. in cit. Bullâ Inscrutabili aliter decrevit, & dictis juribus, etiam Concilio Tridentino, adjecit, ut tam Regulares, quam Sacerulares, quomodolibet excepti, sive curam personarum sacerularium Monasterijs, aliisque Regularibus, aut Sacerularibus Ecclesijs incumbentem, exerceant, sive alia Ecclesiastica Sacramenta, vel unum ex illis præ-

via Episcopi licentiâ ministrent, sive quo modo, abque ulla authoritate, in exercito cura animarum, vel administratione Sacramentorum, aut unius ex illis de facto se ingerant, in his, quæ ad ejusmodi curam vel administrationem pertinent, omnimodæ jurisdictioni, visitationi, & correctioni Diocesani Episcopi, tanquam Sedis Apostolicae delegati, plenè in omnibus subiungantur. Ubi ob ter notandum, per hanc constitutionem, nihil derogari Mendicantium, aut Exemptorum Religiorum privilegijs, eò quod Episcopus in tali casu contra ipsos non procedat, ex jurisdictione sua ordinaria, sed ut delegatus Sedis pontificie, à qua Regulares excepti non sunt, secundum theoricam Abbatis in c. penult. n. 6. de officio ordinarii.

Ex hac porro constititione Gregorij XV. inferre non licet, si Regulares mendicantes, & qui eorum privilegijs gaudent, Exempti Religiosi, extra suas Ecclesias, Sacramenta Penitentiarum, & Eucharistie ministrent, Verbum Dei à Pastoribus invitatè prædicanter, vel Catechismum doceant, quod circa eam administrationem, aut prædicationem jurisdictioni, & correctioni Episcoporum subiungantur, nam verba ejus Bullâ cum sint derogatoria privilegiorum, & Juris antiqui, non sunt extendenda ultra casus in ea expressos; atque in bullâ tantum exprimitur casus, si vel ex Episcopi licentia talia exerceantur, vel sine ulla autoritate de facto se ingerant. Ergo extendi non debet ad eum casum, si quæ dicta sunt, Religiosi extra suas Ecclesias exerceant, ex privilegio delegations Apostolicae, prout videtur est in privilegio Pauli III. concessio Societati IESU anno 1645. in Bullâ, quæ incipit, cum inter ceteris. At vero Sacra menta Baptismi, & Extrema Unctionis, Matrimonij quoque assistentiam, & nuptiarum solennem benedictionem, cum vi privilegiorum suorum Mendicantes exerceere non possint, ut videtur est apud Suarez. to. 4. de Relig. lib. 9 de ministerijs, quibus ad proximorum saltem. Eccl. c. 4. Ideò, si talia præsentent, ap-

peret eos, vel Episcopali authoritate, vel propriam, tanquam intrusos, exercere, & idem sub dicta Gregorij XV. Bulla comprehendi debere.

Interim verò nemo negare potest, si Episcopus Regulares exemptos, circa curam animarum, v.g. ob defectum Sacerdotum secularium, occupatos, esse velit, quin possit eorum Prælatis omnem circa Regulares et personas dispositionem, visitationem & correctionem committere, inquit, translationem ab una parochia ad alteram; non uid prælatus Regularis agat jure proprio, sed ut commissio seu delegato ab Episcopo, qui etiam eam potestatem auferre, & ipsos Regulares à tali cura animarum removere possit.

Quaritur quartò. Si Regularis exemptus, in supra dictis casibus, curam animarum exercens delinquat, utrum ab Episcopo citari, & puniri possit? Relp. & dico primò. Si circa curam, & administrationem Sacramentorum delinquat, v.g. vocatus ab infirmo moributo nolit venire, aut si coram excommunicato denuntiato, seu vitando, Missam celebret, ab Episcopo citari, & puniri potest. Constat id ex luperà dictis, & confirmatur ex eo, quia delictum sit circa officium, seu curam animarum Episcopo subjectam.

Dico secundò. Si talis Regularis circa alia delinquat, praesertim cum scandalio, tunc servati debet constitutio Trident. Seff. 6. c. 3. de reform. Ubi decernitur, si Regularis extra monasterium degens delinquat, quod ab Ordinario loci, tanquam à Se de Apostolica super hoc delegato visitari, puniri, & corrigi possit. Quo in loco observandum, duo requiri, ut huic decreto locus sit. Primum, ut Regularis moretur extra monasterium, seu domum Conventualem, aut Collegium, id est, ut non vivat sub aliquo Superiori conventionaliter, prout Barboſa de officio & potestate Episcopi alleg. 105. n. 6. explicat. Secundum, ut Religiosus exemptus extra domum conventualē degat, id est, stabiliter maneat, ita ut inibi domicilium fixisse censeatur; secus

autem, si ad tempus in aliquo loco extra monasterium, aut collegium cum Superioris sui facultate maneat, & v.g. prædicationi, aut confessionibus audiendis, insisteret talis si delinquat, dicta Trident. constitutione comprehensus non censetur, prout notavit Rodriguez te. 2. Regularium q. 2. n. 8.

Notandum tertio. Quicunque Prælatus, Clericus, aut Patronus Ecclesie jus nominandi, praesentandi, aut conferendi habet in beneficio curato, is debet idoneam personam, id est, moribus, & doctrinā probatam praesentare Episcopo examinandam. Ita hic & in Trident. Concil. Seff. 7. c. 13. de reform. Seff. 24. c. 18. de reform. & Seff. 25. c. 9. de reform. Quibus locis etiam praepicitur, ut exame in beneficijs curatis, quæ libera collationis sunt, aut qua patronatus Ecclesiastici sunt, à deputatis & juratis examineritoribus per concursum instituatur, ita ut unum ex ijs, qui idonei ab examineritoribus judicati fuerint, digniorem, seu magis idoneum eligat Episcopus, vel, si patronatum beneficium sit, Patronus Ecclesiasticus, atque huic & non alteri beneficiui curatum, ab eo, cui id de Jure competit, conferatur. Quod si aliter collatio fiat, subtepitia, & irrita erit, & provisio, si ad Episcopum pertinebat, ad Sedem Apostolicam devolvetur, per Bullam Pij V. quæ incipit: In conferendis beneficijs edita anno 1567. dte 1. Aprilis. Videri potest Leflib. 2. c. 34. dub. 16. Sin autem Patronus Laicus sit, debet id dignum, seu idoneum praesentare, qui si praemissio examine ab Episcopo talis repertus fuerit, absque cursu instituendus est. cit. Seff. 24. c. 18.

Excipitur tamen in cit. Seff. 7. c. 13. quod praesentati, electi, aut nominati ab Universitate, seu Studijs generalis collegio, examinari non debeant.

Deo vero dubitatur, num Episcopus ad beneficia curata examinare debeat eos, qui notoriè docti, probi, benè meriti, id est, idonei existunt. Affirmant DD. communiter apud Flamin. de resignat. lib. 8. q. 9. n. 83. Barbosam de officio Episcopi allegat. 60. n.

26. PRO-

112 Decret. Greg. Lib. III. Tit. V. Cap. XXXII &c.

26. propterea, quod examen à Trident. Concilio requiratur, tanquam forma, sine qua collatio irrita sit. Quamvis de hac doctrina merito dubitari possit, saltem cum aliquis à Patrono Laico præsentatur, in quo casu observatur Jus antiquum, ut siis, qui præsentatur, dignus judicatus fuerit, institui debet. Frustra autem in tali casu examen instituitur, si aperte notum sit, eum dignum esse, id est moribus, & doctrinâ commendatissimum; quod enim notum est, de eo frustra inquiritur; & ad argumentum responderi potest, irritam esse institutionem, si fiat non præmisso examine, ubi examini prudenter locus esse potest; saltem in Germania consulfum non est, ut præsentatus à Patrono, aut liberè instituendus ad beneficium curatum, si notoriè idoneus sit, examini subiectiatur; sed neque forma conferendi per concussum in Germania est usitata, quamvis valde expediret, eam in usum deduci, cum alioquin multi indigni, aut minus digni, ad Ecclesiæ parochiales, non sine magno spirituali damno promoveantur.

CAPITULUM XXXII.

Licet.

PARAPHRASIS.

Tametsi decretum sit, ut beneficiarij, qui Theologici studij causâ absentes sunt, beneficiorum suorum fructus integros percipiunt, tamen hac concessione non consentur comprehendendi distributiones quotidiane, quippe, quæ ijs tantum tribuuntur, qui in Ecclesia resident, & Hoc Canonicec intersunt.

SUMMARIUM.

1. Cui Clerico concessum est, ut absens etiam fructibus sui beneficij gaudere possit, non consentur concessa etiam distributiones quotidiana.
2. Hinc infertur, privilegium ex una nonnunquam parte favorable esse, ex alia parte odiosum.

Notandum. Si Clerico seu communione Jure, seu per privilegium concedatur, ut fructus beneficij in absentia percipiat, hac concessione non consentur comprehendi distributiones quotidianæ. Ita etiam docui in c. unico de Clericis non residentib. in o. not. 1. Ratio dari debet, quia distributiones habent institutionem diversam, à fructibus præbendæ; dantur enim illæ principiter ob Ecclesiastici officij celebritatem, ut Canonicis tanto libentiū, & studiosius intersint, supradictam remuneracionem accipiant.

Exinde infert Abb. hinc. 3. accidere interdum, ut privilegium unâ ratione favorable sit, & etenim latè explicandum; alii autem ratione odiosum, quatenus tenet personæ, vel Ecclesiæ præjudicare, aut cultum divinum minuere potest, & etenim strictè interpretandum esse, qua de re dixi in lib. I. tract. 4. c. 23. n. 3. §. alind.

CAPITULUM XXXIII. Exposuisti.

PARAPHRASIS.

Episcopus Vesprinensis expoluit Honoris III. postquam per Concilium Lateran. sub Innocent. III. (*supra in c. extinguae de §. qui verò hoc sit.*) decretum fuit, ut habentes Capellam, seu parochiam Ecclesiam, ei per se, non per Vicarium servire teneantur, ex eo tempore, Canonicos Ecclesiæ cathedralis, ex præbendarum suarum redditibus, non posse consequi sustentationem sufficiem, quandoquidē Capellæ ipsis conferti amplius non possint, quare petiit Episcopo a Papa, ut dispensativè permetteret Canoniconrum redditibus per provisionem Capellarum accessionem fieri, & augmentum. Ad id respondet Honorus petitioni ejus satisficeri non posse, propterea, quod generalis Concilij statutis, quæ inconcurre servanda esse vult Pontifex, derogaretur. Verum ut Episcopo, tanquam bene merito, gratificetur, & opem